

A horvát és a magyar csipke: közös örökségünk

Csipkekiállítás a Hagyományok Házában

A Horvát Köztársaság nemzetközi elismerésének napja alkalmából 2019. január 15-én, a Hagyományok Házában „Horvát és magyar csipke: közös örökségünk” címmel nyílt meg egy reprezentatív kiállítás. A tárlatot, melyet a Horvát Köztársaság magyarországi Nagykövetsége és a Hagyományok Háza szervezett, meghívottként számos magas rangú vendég tisztelte meg. Nagykövetek és a diplomáciai testületek képviselői, valamint a magyarországi horvátok társadalmi, oktatási és kulturális képviselői voltak jelen. A rendezvényen Pag-sziget is bemutatta a maga történelmi, kulturális értékeit, idegenforgalmi látványosságait és gasztronómiai kínálatát.

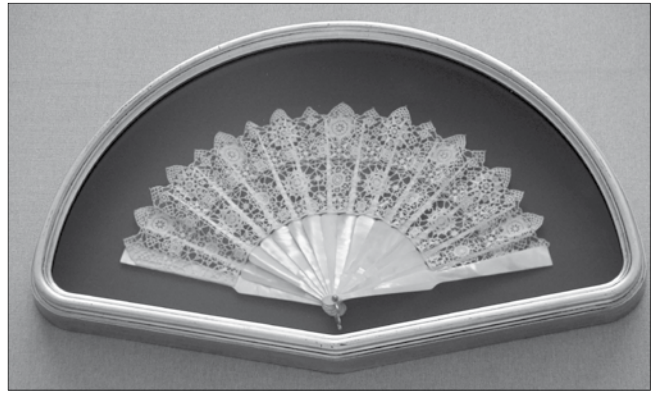
A vendégeket a Hagyományok Háza Népművészeti és Módszertani vezetője, *Beszprémy Katalin* köszöntötte. Ismertette a Hagyományok Háza hitvallását, mely szerint egész tevékenységükkel a lokális kultúrák sokszínűségét, annak továbbélését támogatják. A helyi közösségek, az identitást erősítik, közösségi értékeket teremtenek, és ezáltal népességmegtartó erővé is válnak. A kiállítást az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára, *dr. Pacsay-Tomassich Orsolya* és a Horvát Köztársaság Kulturális Minisztériumának helyettes államtitkára, *dr. Iva Hraste Sočo* nyitotta meg ünnepélyesen. Mindketten hangsúlyozták, hogy a minisztériumok a két ország kulturális kapcsolatai sokszínűségének kölcsönös be-

mutatására, a közös kulturális projektek számának növelésére törekcszenek, amit kiválóan példáz a mostani kiállítás is. Kiemelték a két ország közötti sokoldalú kapcsolatok fontosságát és azok bővítésének szándékát, valamint azt, hogy a pagi csipke és a halasi csipkevarrás élő hagyománya egyaránt része az UNESCO szellemi kulturális örökség jegyzékének. A Horvát Köztársaság magyarországi nagykövete, *dr. Mladen Andrić* ünnepi köszöntőjében hangsúlyozta a Horvát Köztársaság nemzetközi elismerésének fontosságát, valamint Horvát- és Magyarország példaértékű baráti viszonyát. Pag Városi Tanácsának elnöke, *Domagoj Vičević* a város történelméről és kulturális látványosságairól beszélt, az Idegenforgalmi Közösség igazgatója, *Vesna Karavanić* pedig bemutatta a város turisztikai kínálatát. Mint

elhangzott: Pag történelmi műemlékekben gazdag város. A legjelentősebb épületek a Mária mennybemenetele gyülekezeti templom, a Fejedelmi palota, a Skrivanat torony, valamint a Szent György- és Szent Frano-templom. A város büszkesége a szellemi világörökséggé nyilvánított pagi csipke, továbbá a pagi juhsajt, valamint a fehéraranynek is nevezett só. A vendégeket a Horvát Idegenforgalmi Közösség magyarországi képviselőjének igazgatója, Ivan *Herceg* is üdvözölte. Ő az est gasztronómiai kínálatáról beszélt. A pagi sajt mellett a jelenlévők megkóstolhatták a helyi fehér- és a vörösbort, a növényi pálinkát (*travarica*), a *pršutot*, azaz a füstölt és tengeri szélben szárított, hajszálvékonyra szeletelt sonkát, valamint a Szent Margarita bencés kolostorban készített úgynevezett *baškotint*, a kemény péksüteményt.

A pagi csipkevarrás rejtélyeibe a helyi népviseletbe öltözött csipkekészítő, Gordana *Maržić* nyújtott bepillantást. A mesterség eredete a XV. század végére tehető, amikor egyházi textileket díszítettek a varrott csipkével. Anyáról leányra szállt a csipkevarrás, mintavilága ezért őrzi a reticellai (azaz a mértani rajzolatú legkorábbi varrott csipkéhez kötődő – *a szerk.*) hagyományokat. 1906-ban a bencés apácák a Szent Margarita-templomban alapították az első is-

kolát, ahol a csipkevarrás tudományát oktatták. Az 1945-ig folyamatos képzés akkor átkerült egy középiskolába, ahol a mai napig egyéves kurzusokban tanítják a csipkevarrást. A csipke készítéséhez egy félköríves kitömött párnára van szükség. Erre helyezik a mintarajzot, s először a csipke vázát készítik el. A koncentrikus köröket és a sugárirányú küllőket. Ezek után következik a területek kitöltése csipkeöltésekkel. Minden esetben fehér cérnát használnak. A csipkére jellemző a sugárirányú, pókhálós szerkezet és a geometriai mintázat.

Gohér Krisztina

Poklade – a mohácsi busójárás megújuló hagyománya

A mohácsi busójárás megújuló hagyományát bemutató kiállítás nyílt Budapesten a Kallós Zoltán kiállítóteremben (Hagyományok Háza). A nagyszabású tárlaton Répásy Zsolt fotográfus szemszögéből nyerhetünk betekintést a busójárás különleges világába, a készülődés és az átváltás pillanataiba. A látványt a mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeumból és helyi népi iparművészekről érkezett tárgyak egészítik ki – párhuzamot állítva a múlt és jelen között.

A Hagyományok Háza Kallós Zoltán kiállítóterembe összegyűlt látogatók moráját a mohácsi busók hangos bejövetele, dudaszó, valamint sokác népviseletbe öltözött, lefátyolozott arcú fiatal lányok bevonulása törte meg. Mivel a farsangi népszokások elengedhetetlen része a zene és a tánc, a mohácsi Poklade tamburazenekar kíséretében Gráf Vivien énekelt néhány sokác dalt. A kiállítást Verebélyi Kincső, folklorista nyitotta meg. Mint azt elmondta, Mohácson a hagyomány eredetét a törökűzés legendájával is magyarázzák. A monda szerint az őslakos sokácok ijesztő álarcokba öltözve, maguk készítette zajkeltő eszközökkel, az éj leple alatt csónakokkal átkelve a Dunán, kizavarták a törököket Mohácsról. Minden

bizonytal az őshazájukból hozták magukkal a szokást, mely aztán Mohácson formálódott tovább és nyerte el mai alakját. A népszokás megjelenéséről a XVIII. század végéről vannak az első adatok. A busó öltözete régen is olyan volt, mint ma: szőrével kifordított rövid bunda, szalmával kitömött gatyka, amelyre színes, gyapjúból kötött cifra harisnyát húztak. A bundát az öv vagy marhakötél fogta össze derekukon, erre akasztották a marhakolompot. Kezükben az elmaradhatatlan kereplőt vagy a soktollú, fából

összeállított buzogányt tartották. Az így beöltözött busókat kísérik a jankelék, akiknek az a szerepe, hogy távol tartsák az utca népét, főleg a gyerekeket a busóktól. Hamuval vagy liszttel szórják meg a nézelődőket. A busókat népviseletbe öltözött, lefátyolozott arcú nők kísérik. A csoportok házról házra járva kifejezik jókívánságaikat, elvégzik varázslataikat, a házigazda viszont étel-ital adományokat ad.

Répásy Zsolt fényképei felidézik a busójárás különleges és bensőséges hangulatát, az előkészületek és az események pillanatait. A maszkokat megörökítő felvételeknél a tárlókba helyezett busóálarcokat láthatunk, a zene és táncot ábrázolóknál pedig tambura, bőgő vagy brácsa nyert elhelyezést, de láthatunk vízfordó rudat is.

A maszkfaragóknak és hozzájuk kapcsolódóan a maszkfaragásnak, a maszkoknak is nagy szerepük van a busójárás hagyományának megőrzésében. Készítők a munkáikban igyekeznek bizonyos közös jegyeket megővni, s ezekre építik saját stílusukat. Mohácson is nagy hagyománya van a tamburazenének. A pengetős hangszeret elsőként a sokákok használták. A vízfordó rúd (obramenica) kisebb víztároló edények szállítására szolgált. Az edényeket a két vé-

gére akasztva egy személy viszi a vállára akasztva. A mohácsi hagyománynak ugyancsak elengedhetetlen kellékei a cserépfazekak. A mázatlan cserépedényekből korsókat és kantákat készítenek. Külön vitrinekben tekinthetők meg a Mohácson kívül napjainkban már csak elszórtan létező fekete kerámiák. A Kallós Zoltánról elnevezett kiállítóterben március 5-ig, húshagyó keddig látogatható a kiállítás.

G. K.

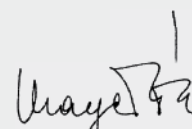
Kedves Barátunk!

Köszönjük, hogy a Filantróp Társaságnak – mely eddig a BARÁTSÁG című folyóirat kiadója volt – juttatta személyi jövedelemadójának 1%-át: **59 031 Ft**-ot. A pénzt a lap megjelenítésére fordítottuk. Kérjük, gondoljon ránk ismét, amikor 2018. évi személyi jövedelemadójának 1 százalékáról rendelkezik és kedvezményezettként a Filantróp Társaság adószámát:

18037511-1-43

tüntesse fel. Zárt borítékban, adóbevallásával együtt küldje meg az Adóhivatalnak. Fontos, hogy Ön a borítékon megadja nevét, lakcímét és adóazonosító jelét is.

Köszönettel és tisztelettel:

Mayer Éva
elnök